BUITEN

8E JAARGANG No. 41. ZATERDAG 10 OCTOBER 1914.

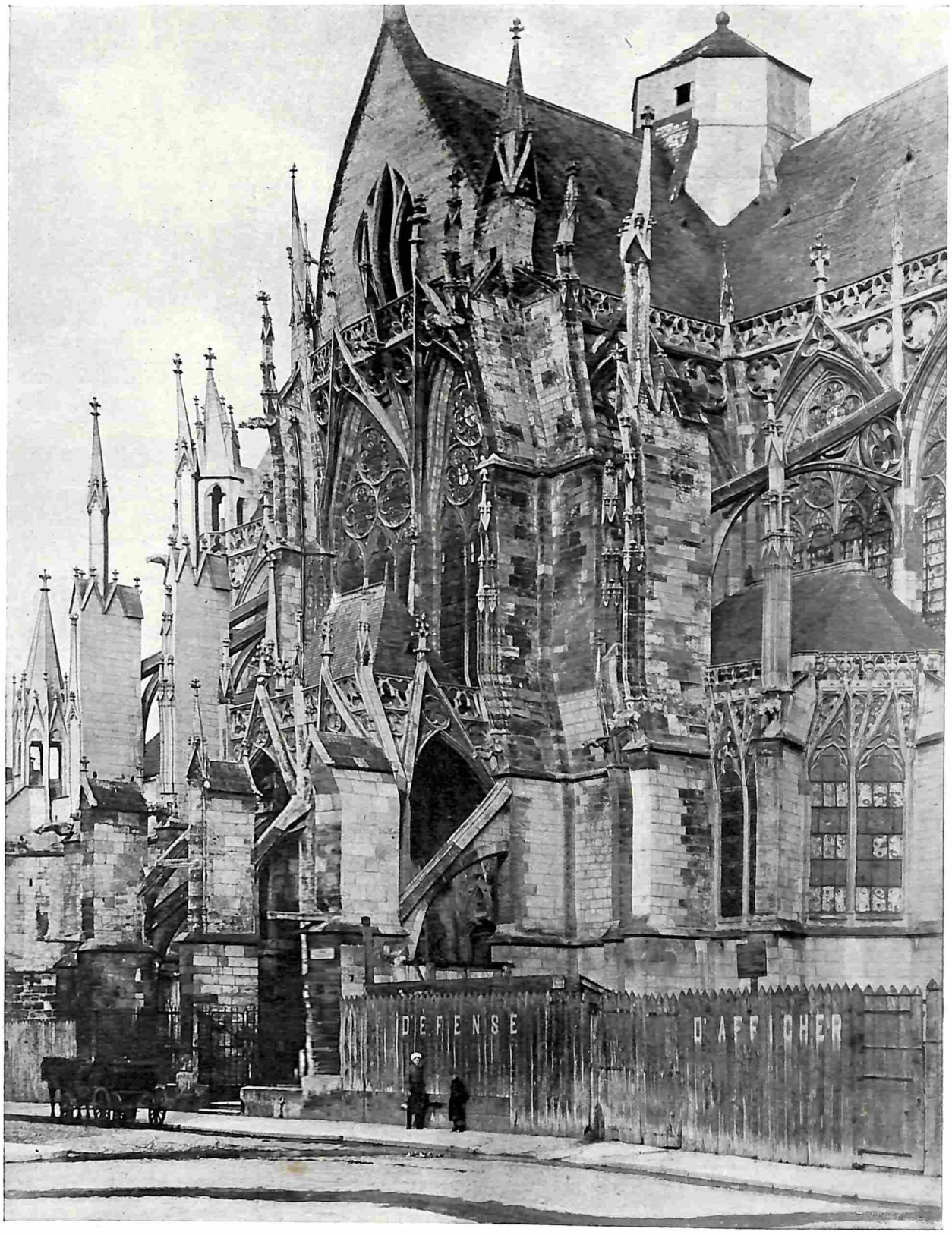

Foto Aug. F. W. Vogt. TROYES. KRUISBEUK VAN DE ST. URBAINE.

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

DE WET DER WOUDEN, DOOR JAMES B. HENDRYX (6) BLZ. 486 487 EN 496
ZIJN DE MUSKIETEN AAN HET UITSTERVEN? DOOR L. F. H. BLZ. 487
MEER VAN SILS MARIA (GEDICHT), DOOR EDW. B. KOSTER „ 487
TWEE OUDE STEDEN IN NOORD-OOSTELIJK FRANKRIJK, DOOR L., GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 485, 488—494
DE KUNST OM DE KUNST, II, DOOR HESSEL JONGSMA. BLZ. 490
DE LIJSTERBES, DOOR J. C. MUIJEN, GEÏLLUSTR. BLZ. 494—495
IN BLOEMENDAAL'S DUINEN, DOOR J. A. M. BOER . . BLZ. 495
DE TOREN DER O. L. VROUWEKERK TE ANTWERPEN, GEÏLLUSTREERD. . . . . „ 496

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam,** *met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten." Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.*

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

DE WET DER WOUDEN

door JAMES B. HENDRYX.

(6) *(Geautoriseerde vertaling.)*

HOOFDSTUK VII.

TOEN zij het bosch ingingen, zweefden de accoorden van „Kathleen Mavourneen" aan door de scherpe lucht, misschien slecht gespeeld, maar toch een wereld van innigheid uitdrukkend. Alsof hij hare gedachten ried, hield de masties de honden in, en toen ze zich omwendde, zag Kitty den ouden man staan, met het hoofd achterover geworpen, terwijl zijn lange, grijze lokken als een zilveren waterval langs zijn gebogen schouders afvielen, en zijn blik gericht was op het aanlichtende Oosten. Zijn gerimpelde wang rustte liefkoozend tegen zijn geliefde viool bij het strijken van den strijkstok over de snaren. Onwillekeurig kwamen de bekende woorden in haar op:

Kathleen Mavourneen! De grijze dageraad breekt aan.

en dan:

Misschien is 't voor jaren, misschien voor altijd!
O, waarom toch zwijg je, o, stem van mijn hart?

Ze leken het vertrekkende meisje vreemd-profetisch toe, terwijl de tonen over de sneeuw aanzwollen, en ze voelde er een scherpe pijn door. En toen de slede vooruit schoot, vulden tranen haar oogen.

Mijl na mijl ging stilzwijgend voorbij; maar het was niet goed in het noorderland lang over sombere dingen na te denken, en toen Shane zich dan ook over haar boog en zijn hand liefkoozend op het hoofd van zijn vrouw legde, glimlachte zij moedig tot hem op.

Dien nacht kampeerden zij in de lage dennen van de vlakte, met vijfentwintig mijlen tusschen zich en de Nipissing. Het vuur brandde helder en zijn warmte deed goed. Shane en Kitty zaten op den deken achter het windzeil en hielden elkaars hand gevat, terwijl Pierre bij den houtstapel hurkte, waarvan hij nu en dan wat op het vuur deed. De honden, die op de sneeuw in elkaar gerold lagen, met hun harigen staart dicht om zich heen, gromden en jankten onrustig in hun slaap. De masties verbrak de stilte.

„De wolven nooit zoo erg gezien. Te veel sneeuw. Te erge hongre. In Cranbury Point hebben ze 'n oude Indiaansche vrouw opgegeten. Had niet te eten, werd misschien ziek, kwam naar de zendingspost. Wolfs zien 'um kom, van 't meer — volgen. Later ouwe vrouw, hij val neer. Mijn en een Injiaan zien wolven op haar spring'. Loop gauw daarheen, jaag weg en dooden vij' wolfs. Hi, hi, hi! Ouwe vrouw hou wolfs voor de gek! Zij geen vleesch aan zijn lijf! Hij te beenig".

Pierre vond dit voorval een kapitale grap, een echte poets, die de oude vrouw den troep wolven gebakken had, doch Kitty huiverde en drong zich dichter tegen Shane aan en wierp angstige blikken achter zich in de duisternis.

Voor Shane en Pierre was de tocht naar vrij Rocoko gewoon, doch voor Kitty, die nooit verder van huis was geweest dan het zendingshuis, waar zij jaren lang de school, die Vader Regan hield, bezocht had, was hij buitengewoon interessant.

Den geheelen laatsten dag hunner reis was zij hevig opgewonden. Zou zij niet haar eersten trein zien en een echten winkel, die geen Hudson's baai nederzetting was? En zou ze dien nacht niet in een echt hotel slapen? Wat kwam het er op aan, of het maar één verdieping had en van hout opgetrokken was, en beheerd werd door Fitzgregor — was het daarom geen hotel?

Zij kwamen op den spoorlijn uit ongeveer vijf mijlen bewesten de stad, en Pierre leidde de honden op het goed hardgestampte spoor tusschen de rails. De mannen deden hun sneeuwschoenen uit en gingen achterop de slee zitten terwijl zij het achtertouw stevig vasthielden. Een poos later verscheen er in de verte een zwarte vlek. Pierre zwaaide de honden tusschen de rails uit en ging aan den kant staan.

Daverend en gillend vloog de trein voorbij, gevolgd door een wervelstorm van fijne sneeuw. Toen Kitty van haar verbijstering bekomen was en de sneeuw haastig uit haar oogen geveegd had, keek zij op, en zag hoe Shane haar een beetje spottend aankeek.

„Je hoef' niet te lachen, Shane Kennedy. Ik vind treinen ellendige dingen!"

„Da's vast", stemde Shane toe.

„Maar ik was heelemaal niet bang".

Shane ontdekte iets uitdagends in haar stem.

„Natuurlijk niet", gaf hij gereedelijk toe.

„Ja, ik was wèl bang, hoor je — nou weet je 't!"

„Dat dacht ik wel", merkte de meegaande Shane op. Kitty verviel weder in een beleedigd zwijgen. Met zulk een man viel niet te twisten.

Tegen dat zij de stad bereikten, had zij hare gewone goedgehumeurdheid herkregen, en toen Pierre — met vele luide bevelen en luid zweepgeklap — de honden met een prachtigen rondzwaai tot staan bracht vlak voor de deur van het hotel, glimlachte zij goedkeurend over zijn uitnemende hondenrijkunst.

HOOFDSTUK VIII.

Uit een oogpunt van gezelligheid liet Rocoko voor een vrouw veel te wenschen over. Van wat men de vaste bevolking zou kunnen noemen, was alleen Breshhill, de winkelier, gehuwd. Zeker, er waren wel eenige van de houten huisjes bewoond door de vrouwen van afwezige houthakkers, vrouwen met breede, verveelde gezichten, doch dezen hadden het te druk met het huishouden om aan wereldsche genietingen te kunnen denken.

Het gedeelte van de mannelijke bevolking dat de bosschen niet inging, was in den kost bij Scotty, en hun bestaan was versuffend eentonig. 's Morgens na het ontbijt gingen zij van elkaar, om elkaar 's middags en 's avonds weder aan de malen te ontmoeten, en na het avondeten kropen ze allen om de groote kachel in het vertrek achter de gelagkamer, en gaven elkaar een overzicht van wat er dien dag gebeurd was, en praatten over het weder en beslisten over het lot van natiën met even groote vrijheid.

Van het oogenblik af, dat Kennedy op weg was gegaan naar de Nipissing, waren zij feitelijk in twee kampen verdeeld, waarvan het eene volhield, dat hij den tocht wèl, en het andere, dat hij hem niet zou kunnen volbrengen. Iedere phase van den tocht was tot in bijzonderheden nagegaan. Zij wisten tot op een ons, hoeveel eten hij had meegenomen, en hoelang hij er genoeg aan zou hebben. Als zij 's morgens het hoofd buiten de deur staken, ademde elk hunner vrijer, als hij de breede veiligheidsmarge tusschen het vries- en het gevreesde dooipunt waarnam.

Allen hadden gehoord van Tim O'Shea's Kitty: haar schoonheid werd overal besproken waar mannen bij elkaar kwamen in het hooge noorden.

Van degenen die in Scotty's gelagkamer geregeld bij elkaar kwamen, had alleen Sandy McLaren haar met eigen oogen aanschouwd, en zijn openlijk uitgedrukte bewondering liet weinig meer over aan de verbeelding.

Het luide geroep van Pierre tegen de honden was heusch niet noodig om de inwoners van Rocoko ervan in kennis te stellen, dat Shane met zijn bruid was aangekomen. Reeds tenminste twee dagen tevoren zou er geen vlieg onopgemerkt de stad uit het westen hebben kunnen binnenkomen. En zoo geschiedde het dan ook, dat toen het toom honden op het spoor in het zicht kwam, men algemeen het werk erbij neerlegde, en de mannen, hoewel het nog een half uur voor etenstijd was, reeds naar het hotel begonnen te slenteren.

Sandy McLaren, bankier en sherief, deed het reusachtige slot op zijn deur. Toen hij zich omwendde, zag hij Breshbill hetzelfde doen vóór zijn winkel.

„Je gaat vandaag vroeg eten, Breshbill", grijnsde Sandy.

„Sedert wanneer is de sluitingstijd van de bank met 'n half uur vervroegd?"

„Ik dacht t'r over 's even naar den overkant te stappen, en d'r eentje te nemen bij Fitzgregor, en meteen een praatje te maken".

„Nou, een piereverschrikkertje en 'n praatje zullen niemand kwaad doen, en mij dus ook niet".

Samen staken zij de straat over. Onderweg voegden zich

achtereenvolgens bij hen de postmeester, de afdeelingsopzichter, de smid, en de brievenfacteur uit Lost Hope, terwijl de een al een mooier excuus dan de ander opgaf voor dit vervroegen van het dagelijksche etensuur.

Toen zij de deur bereikten, ging Sandy, die voorop liep, opzij, en begon zorgvuldig de sneeuw van zijn schoenen te schrapen. Breshbill ging aan den anderen kant staan en werd overvallen door een hevige hoestbui, de smid, die dan volgde, kweekte snel een beroepsbelangstelling in een los stuk ijzer, dat achter aan de slede bungelde. De facteur nam de honden eens critisch op, terwijl de afdeelingsopzichter met den agent in een levendige discussie trad omtrent een wagenlading mijnhout, die op een zijlijn stond.

„Zeg es, Sandy, wat ben je toch van plan — wil je misschien die stomp d'r uit trappen?" grinnekte Bresbill van den overkant tegen den ouden sherief, die na zijn schoenen zorgvuldig geïnspecteerd te hebben, zich omwendde, en, na de groep met verachtelijken blik te hebben gemonsterd, binnenging. Onmiddellijk sloten de anderen zich bij hem aan.

„Hello, Shane, jongen! En als daar zoowaar Kitty O'Shea ook niet is! Wel, wel! Maar je ben' nou Kitty Kennedy, he, met nog dezelfde blauwe oogen en 't zelfde vrindelijke gezicht. Hoe gaat 't met ouwe Tim en de kinders?"

Kitty antwoordde glimlachend op al de vragen van den sherief en werd aan elk van de andere bezoekers afzonderlijk voorgesteld.

„Kom, jongens, laten we allemaal 's drinken op 't eerste deerntje, dat in 't hartje van den winter de vlakte is durven oversteken met alleen 'n drieste kwajongen en 'n masties voor gezelschap".

Sandy was achter de toonbank gegaan en zette flesschen en glazen klaar met 'n gulheid zooals geen beroepskastelein die kent. Juist toen de glazen opgeheven werden, stak Fitzgregor het hoofd om de deur om te zeggen, dat het eten op tafel stond.

„Kom, Fitzgregor", noodde de sherief, „we drinken op de gezondheid van 't knapste deerntje van 't noorden".

De mannen spoelden hun glas naar binnen en maakten zich voor het maal gereed door hun jekkers en jassen uit te trekken, en gingen toen plechtig in een rij achter elkaar aan de eetkamer binnen. Etenstijd bij Scotty was altijd al een ernstige zaak; doch nu heerschte er nog dubbel zooveel ernst door de aanwezigheid van Kennedy's bruid. Toen allen eindelijk aan de lange tafel zaten, was het eenige geluid, dat men hoorde, het gekletter van messen en vorken en het hevige geblaas om de temperatuur van de gloeiend-heete zwarte koffie wat te doen dalen. En dit geluid werd onveranderlijk gevolgd door een ander, dat men hoort als het laatste beetje water wegloopt in een gootsteen.

De facteur was het eerste klaar, en na zijn schotels allen, zooals hij iederen middag deed, op elkaar gezet te hebben met den dikken porceleinen kop erbovenop, koos hij zorgvuldig een tandenstoker uit, wipte zijn stoel op tegen den muur, en begon op zijn gemak zijn mede-commensaals gade te slaan bij hunne pogingen om de grootste hoeveelheid voedsel naar binnen te werken in den kortst-mogelijken tijd. Onderwijl knabbelde hij op zijn tandenstoker, dien hij handig van den eenen kant van zijn mond naar den anderen overbracht.

„Tom daar doet me denken aan een wolf, zooals hij de boel naar binnen weet te werken. As ik 'm net zoo van katoen kon geven as hij, zou ik maar ééns in de twee dagen m'n mes in m'n mond 'hoeven te steken".

Aller oogen waren voor het oogenblik op den smid gevestigd, die, te oordeelen naar de vertrekkingen van zijn gezicht, probeerde een antwoord te geven. Maar tegen dat hij zijn mondvol gezouten varkensvleesch en groente had verorberd, was hij vergeten wat hij zeggen wilde.

„Van wolven gesproken", ging de mailrijder voort; „ze hebben tegenswoordig weer heel wat te vertellen. Sam Hart op drie na z'n jongste kind is verleden Donderdag opgegeten, en 't was nog niet eens goed donker. Sam raapte de beentjes, die ie nog vinden kon bij mekaar, — en zoo waarachtig as ze niet zoo glad afgekloven waren as 'n gummi boord".

„Ja, en ik geloof nog wel, dat vrouw Hart 't erg op dat kind had. Vrouw Williams is er Vrijdag heen geweest, en ze zegt, dat ze erg tekeer ging", zei de agent, die, na zijn schotels en verder aardewerk op elkaar gezet te hebben, zich nu op zeer gevaarlijke wijze trachtte in evenwicht te houden op de achterste pooten van zijn stoel. En daar er geen muur achter hem was, bewerkstelligde hij dit, door eenvoudig zijn voeten onder het tafelblad te haken.

„Nou, dat kun je d'r moeilijk kwalijk nemen. Al heeft 'n vrouw nog zooveel kinders, ze ziet ze toch niet graag opeten door een wolf", merkte de smid op.

„Sam wil die beenderen laten oppoetsen en ze bewaren als aandenken".

„O, hoe vreeselijk!" riep Kitty uit, die vol belangstelling had toegeluisterd. „Maar dat is barbaarsch! Net als de wilden, waar ze in school van vertelden"

„Och, dat weet ik nog niet", antwoordde de smid; „als je ze goed schuurt met schuurpapier, en ze dan vernist, en ze ergens op een plank zet, — dan doen ze dan toch an 't kind denken, net as 'n portret".

„Kitty heeft gelijk. Dat doet geen christenmensch", zei Sandy. „Beenderen hooren begraven te worden, en terug te gaan naar het stof waaruit ze gekomen zijn. De Bijbel zegt: „Stof zijt ge en tot stof zult ge wederkeeren", en d'r staat niks in over schuurpapier en vernis".

„Breshbill", zei Shane na het maal, terwijl ze om de groote kachel zaten. „Zou je vrouw Kitty niet es kunnen kommen halen om 'r mee te nemen naar de winkel? Ze moet van dit en dat en de hemel weet wat hebben. Je vrouw zal dat wel precies weten. Denk er om, dat ze van 't hoofd tot de voeten moet opgetuigd worden met 't beste dat je heb'. Vooreerst kommen we niet weer in Rocoko. 't Is maar goed, dat ik in de herfst goed wat te bikken in huis heb gehaald".

Een half uur later verscheen juffrouw Breshbill en nam Kitty mee naar den winkel. Het liep al tegen donker, toen ze in het hotel terugkeerde met oogen, die schitterden van pleizier en opwinding over haar eersten winkelgang. In haar geheele leven had ze nooit kunnen uitkiezen wat ze wilde. Het geld was schaarsch in Tim O'Shea's huisje en er waren heel wat monden te vullen en kleine lichaampjes te kleeden tegen den bitter-kouden winter. Al wat ze noodig had, had ze altijd gekocht bij den agent op de Hudson's baai-post aan den overkant van de Nipissing, en ze had menig listig koopje weten te bemachtigen, zoodat MacKenna altijd beweerd had, dat ze de maatschappij nog op de flesch zou doen gaan.

Kennedy zat, half duttend, met zijn voeten op het haardijzer, toen zij een stoel bijschoof en naast hem ging zitten.

„O, Shane! Wat heb ik 'n pleizier gehad. Juffrouw Breshbill is toch zoo'n aardig mensch; ze scheen precies te weten wat ik noodig had". Zij ging dichter bij hem zitten, en er kwam een bezorgde blik in haar oogen. „Maar het was vreeselijk duur, schat. Ik heb nog niks echt gekocht; ik hield ze er alleen maar uit, weet je, omdat het me slecht leek zooveel geld aan mezelf te besteden". Shane boog zich over haar heen en nam het kleine handje, dat wit afstak tegen het zwart van haar japonnetje.

„Ik heb al de dingen, die ze me liet uitzoeken, absoluut niet noodig, maar zij hield maar vol, dat ik ze noodig zou krijgen. Ik wist dat ik ze niet mocht nemen, als we ze niet noodig hebben. Denk toch es, ze kwamen op meer dan honderd dollar!"

Zij keek op in het gelaat van haar man en zag dat hij glimlachte. Hij stond op, en een haastigen blik den kant van Scotty uitwerpend, die druk bezig was achter het buffet, bukte hij zich en kuste haar op de lippen.

„Nou, daar zullen we nog wel niet blut van raken, kind", zei hij glimlachend. „Ik zal d'r even heengaan en ze laten inpakken. Pierre gaat met ons mee — hij en de honden — en dus zul je moeten rijden".

„Op sneeuwschoenen kan ik net zoover komen als jij. Over de vlakte heb ik alleen maar gereden, omdat we de sneeuwschoenen niet bij ons hadden. Ik wil niet rijden. Ik loop".

„O, kunnen doe je 't wel, maar 't is een heel eind, en met de voorraad, die we onderweg slijten, en al 't overige, kun je anders best rijden".

Hij stak de straat over naar den winkel, terwijl hij de zware slee achter zich aan sleepte. Met behulp van Pierre en Breshbill was zij spoedig geladen. *(Vervolg op blz. 496 van dit nummer.)*

Zijn de muskieten aan het uitsterven?

Dr. Alvah H. Doty, de vroegere inspecteur van den sanitairen dienst in de haven van New-York, die sedert ongeveer vijftien jaren een kruistocht tegen de muskieten in den omtrek van de Hudson-metropolis voert, heeft op grond van zijn onderzoekingen bekend gemaakt, dat deze plaag in den laatsten tijd zichtbaar is afgenomen en voorspelt het uitsterven van deze bloedzuigers en ziektekiemdragers binnen afzienbaren tijd.

Op Staten Island is het aantal muskieten met 80 % verminderd, speciaal van die soort, waaraan men de verbreiding der malaria toeschrijft. Op Long Island en aan de kusten der staten New-Jersey, Massachusetts en Connecticut zijn volgens Dr. Doty 40 % der kwelgeesten verdwenen.

Deze weldaad is, zooals de geleerde beweert, te danken aan de sinds ongeveer tien jaren voortgezette draineering der moerassige kuststreken en de vernietiging van de broedplaatsen.

Zou in dezen, den mensch heilzamen strijd, de victorie van de Hudson beginnen? L. F. H.

MEER VAN SILS MARIA.

Bevloeid door 't effen maanlicht glijdt het meer
In blauwdoorzilverd wieg'len kalm vooruit,
Een wolkenglorie spiegelt rustig weer,
Weeklagend zingt langs 't water zacht een luit.

En tegen heldoorstraalden hemel rijst
In plechtig stijgen òp de bergenrij:
Een zwaar geniëlleerde donk're lijst, —
Het schuivend zilver kabbelt aan hun zij.

Veel zwarte tongen lekken zich een baan
In 't alom glanzend meer, welks reinheid vloeit
Voorbij de scherpe kart'ling langzaam aan,
De priemende einden louterblank omgloeid.

De luit versterft allengskens in den nacht,
En eindelijk is alles, alles stil.
Hier heerscht alleen een ongerepte pracht
Van droomverloren vredig lichtgetril.

EDWARD B. KOSTER.

Foto Aug. F. W. Vogt. SEMUR. AAN DE ARMANCON.

TWEE OUDE STEDEN IN NOORD-OOSTELIJK FRANKRIJK.

SEMUR EN TROYES.

„PARIS, c'est la France."

Er is iets waars in die woorden: te Parijs wordt nu al sedert eeuwen de geschiedenis van Frankrijk gemaakt; loop door de straten en parken, over de pleinen der wonderschoone wereldstad aan de Seine en voor de oogen uwer verbeelding rijst niet alleen de geschiedenis van Parijs, maar van héél Frankrijk op. De hoofdstad is, meer dan in één ander land, op 't gebied van kunsten en wetenschappen en door de sterke centralisatie meer dan elders ook op administratief en staatkundig gebied, de toonaangevende stad van geheel Frankrijk. En de schoonheid en aantrekkelijkheid van Parijs is zóó groot, dat het overige Frankrijk, de kust der Middellandsche zee van Marseille tot Menton dan uitgezonderd, wel eens al te veel vergeten wordt.

Is het nog noodig te zeggen: ten onrechte?

Moeten wij nog wijzen op de prachtige kusten van Bretagne, de heerlijke tinten van Normandië, de trotsche bergen der Pyreneeën, op de schoonheid van Dauphiné en Savoie, op het lieflijke Touraine met zijn schitterende kasteelen aan en bij de Loire?

Voor ditmaal wenschen wij de aandacht te vestigen op een tweetal mooie oude steden in een evenzeer weinig bekend gedeelte van Frankrijk, weinig bekend, of liever: weinig bezocht. Want in deze dagen is de streek, die wij op 't oog hebben, het noordoosten van Frankrijk, ons uit de couranten maar al te zeer bekend. Daar woedt nu al sedert weken een moordende krijg; honderdduizenden staan er elkander te vermoorden en maken de landstreek, die ofschoon niet trotsch hier, maar overtogen van de lieflijkheid van „la douce France", tot een woestenij en dat alles in naam der beschaving!....

Spraken wij een vorige maal over Reims, thans zij bij mooie afbeeldingen iets medegedeeld over de zuidelijker gelegen steden Sémur en Troyes.

* * *

Sémur is eigenlijk niet meer dan een stad*je*, maar welk een merkwaardig schilderachtig stadje! Het is voor 't grootste deel gelegen op een rotsachtigen heuvel, waarop oude witte huizen droomerig staan te peinzen. En te midden van deze rijzen torens op, vele torens, waaronder vooral vier zwaar en donker het geheele stadspanorama machtig beheerschen: het zijn de torens van de zoogenaamde „Donjon", de oude versterking, waarachter zich de burgers in tijden van gevaar verschansten. De thans nog bestaande torens, de Tour Lourdeault (de grootste, met muren van 2.25 M. dikte), de Tour de la Gehenne, de Tour Margot (waartegen het theater is aangebouwd) en de Tour de la Prison, waren vroeger door geweldig hooge en dikke muren verbonden, waarvan hier en daar nog brokstukken over zijn. Staande bij die geweldige steenklompen, kost het maar weinig moeite in deze stille atmosfeer van rustig stadje, zich in de middeleeuwen terug te denken.

Aan den voet van den heuvel stroomt geestig, snel, kronkelend, het riviertje de Armancon; zijn water huppelt over de rotsen heen, stroomt verder ernstiger onder den boog der zwaarmoedige oude brug en

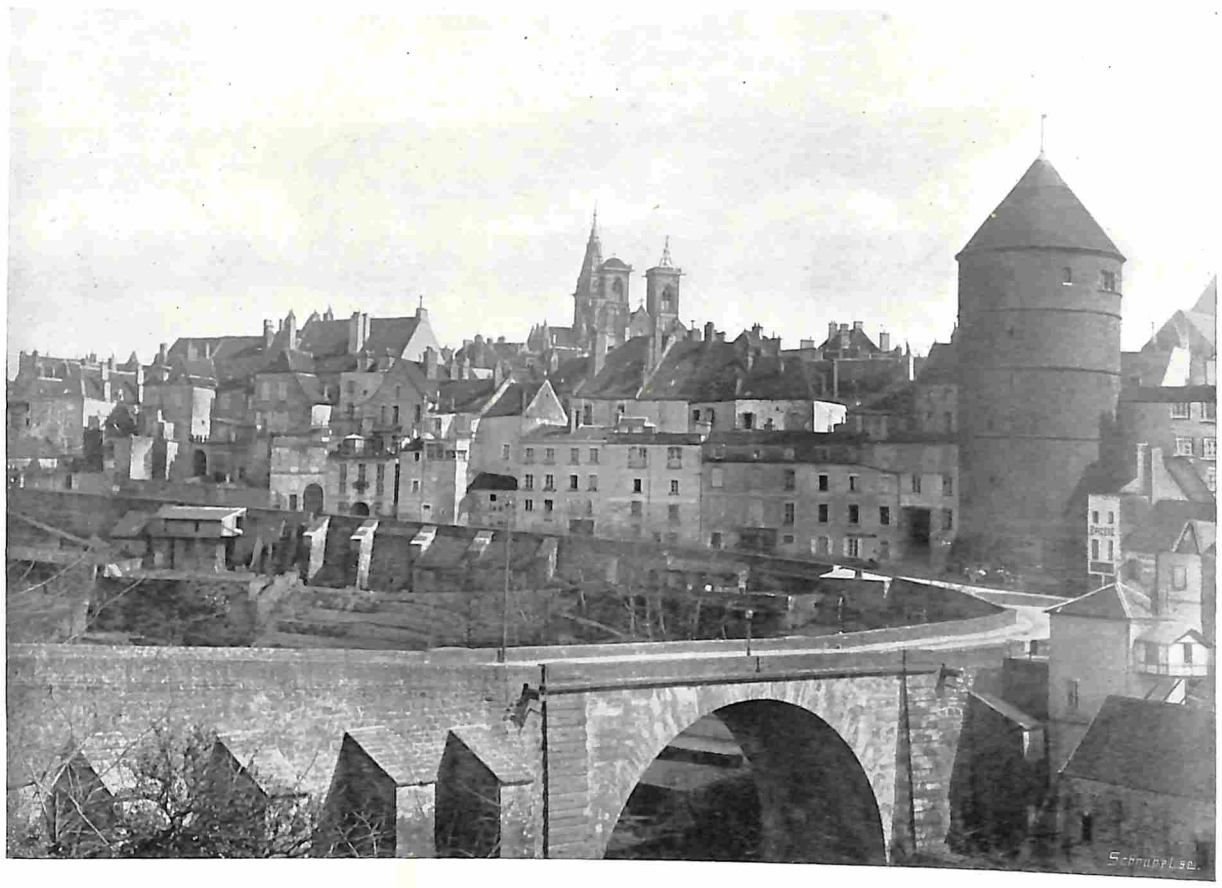

Foto Aug. F. W. Vogt. SEMUR. GEZICHT OP DE STAD MET BRUG OVER DE ARMANCON.

Foto Aug. F. W. Vogt. GEZICHT OP SEMUR.

spoelt met zijn helder water de keien der meest-halfdroge bedding wit.

Verrassend in zijn grillige bekoorlijkheid ligt het stadje daar, als men 't beziet van 't hoogste punt in de nabijheid.

Rijk aan bezienswaardigheden is overigens Sémur niet, al willen wij niet verzuimen te wijzen op het museum, dat een uitgebreide verzameling geologische en voor-historische merkwaardigheden bevat. Maar het bekoorlijk stadspanorama is alleen reeds een bezoek waard en dat is nog niet het eenige dat naar Sémur lokt. De omstreken zijn prachtig en nooden uit tot talrijke wandelingen, o. a. naar Pont en Saumaise, langs de rotsen, waar de zonderling gevormde rotsen „la Roche des fées" of „le Porron qui danse" te zien zijn. En overal murmelen de beekjes, ritselen de kleine watervallen.

De schoone „Côte d'or" — Sémur ligt in het departement van dien naam, 200 ongeveer 75 K.M. ten N.W. van Dijon, in het noordelijk deel van het oude land van Bourgogne — verdient waarlijk meer bekendheid!

* * *

Tusschen Semur en Parijs — heel wat noordelijker dus, en zeer dicht bij de aanvalslinie, door de Duitschers ingenomen vóór de slag bij de Marne hen tot terugtrekken drong tot achter Reims — ligt Troyes, die oude hoofdstad van Champagne, thans hoofdzetel van 't departement van de Aube.

Troyes is heel wat grooter dan Sémur, het zal een stad zijn van een 50,000 inwoners. Van welke zijde men haar ook nadert, overal treft haar ligging als eigenaardig en schilderachtig, niet 't minst door de zich hier in verschillende takken verdeelende Seine, omzoomd door vaak houten huisjes, waartusschen nauwe straatjes voeren.

Het verleden van Troyes is oud en bewogen geweest; de plaats bestond reeds, toen de Romeinen in Gallië vielen. In de vijfde eeuw na Christus werd Attilla's aanval voor zijne poorten gestuit. Vier eeuwen later werd het echter door de Normandiërs geplunderd. Het was zetel van een graafschap, dat als meest bekende heerscher Thibant IV, den dichterlijken zanger, had. Het viel in den langdurigen strijd met de Engelschen dezen in handen, aan wie het in 1429 weder ontnomen werd. Het kende in de 16e eeuw een tijdlang een eigen artistiek leven — wij noemen slechts François Gentil — en werd in 1524 door een brand geheel verwoest. Maar nog geen vijftig jaar later noemde een der gezanten der weelderige Florentijnsche Republiek het een der aangenaamste steden van Frankrijk. In de tijden van de vervolgingen der Hugenoten, die in Troyes talrijk waren, was de rust in de oude hoofdstad van Champagne ook weer ver te zoeken. Kort voor Napoleon's val heeft het veel te lijden gehad van de legers der vreemde staten, die toen deze streken overstroomden, waar de soldatenkeizer zich, naar deskundigen beweren, grooter strateeg heeft getoond dan ooit te voren, ook al bleef succes ditmaal uit. En wie weet waarmee Troyes straks wordt bedreigd; wie kan thans zeggen. of, wanneer dit nummer verschenen is, niet reeds de oude stad veel van haar oude schoonheid, haar merkwaardige bouwwerken heeft verloren.

Merkwaardige bouwwerken! Daaraan is Troyes rijk.

Allereerst rijk aan schoone kerken: de kathedraal, die, opgetrokken van de 13e tot de 16e eeuw, en dus eenheid van stijl missend, niettemin verschillende schoone gedeelten vertoont; het schoonste is wel het koor, dat van 1208 tot 1324 vervaardigd is, terwijl het nieuwste gedeelte, het groote portaal, is opgetrokken met al den rijkdom der renaissance; verder de St. Nicolaas, de St. Rémi, de St. Jean, de St. Pantheléon, inwendig een kunstmuseum uit de zestiende eeuw, en vooral ook de St. Urbain, van alle kerken te Troyes wel de meest treffende om de zuiverheid van haar stijl en de gratie van haar lijnen; de St. Urbain is in 1262 door paus Urbanus IV — te Troyes geboren als zoon van een schoenmaker — gesticht.

Van de verdere fraaie gebouwen der stad noemen wij: de prefectuur, het museum, de rijke bibliotheek (o, Duitschers, blijf verre!) het stadhuis, het hotel de Dieu (hospitaal) met een prachtig gesmeed ijzeren hek, de hotels des Chapelaines en de Mauroy met zijn schilderachtige binnenplaats enz. enz.

Verder is Troyes een schoon aangelegd nieuw stadsdeel rijk.

Maar het meest bezienswaardige is wel de oude stad, de glorie van Troyes, met zijn „Ruelle des Chats", zijn smalle straatjes, waar de houten huizen bijna zij aan zij staan, waar men zich kan denken te leven in 't verleden, bekoorlijk soms, gruwzaam vaak, en door ons wel eens al te veel in een te rooskleurig licht gezien.

Maar is ook het heden niet gruwelijk? Niet zoo heel verre van deze oude stad donderen de kanonnen, fluiten de granaatkartetsen..

Mogen zij hun vernielingswerk niet over Troyes brengen, waar veel, heel veel kan te gronde gaan, dat met piëteit tot nog toe bewaard en verzorgd, bij verwoesting voor eeuwig verloren is.

L.

Foto Aug. F. W. Vogt. *BIJ SEMUR.*

DE KUNST OM DE KUNST

(Vervolg) II.

HET was een felle strijd tusschen „Crescendo" en „Excelsior". Natuurlijk dat Crescendo zich voorgoed had geïnstalleerd in „'t Raadhuis" en dat het duel tusschen de beide vereenigingen in niet geringe mate werd beïnvloed door de worstling van jaren tusschen de beide herbergen. Voor Vaartwijk was het een ongewoon levendige tijd, en ieder gerucht of nieuwsje omtrent één der beide koren vond steeds gretige luisteraars en ijverige verspreiders.

Het eerst was een roep opgegaan over de muzikaliteit van den jongen onderwijzer. Hij kon niet alleen den dirigeerstok voeren, maar ook de stukken, die in studie werden genomen, op de piano begeleiden. Dat was werkelijk een evenement voor Vaartwijk. Aan de repetities en uitvoeringen van „Excelsior" was enkel een piano te pas gekomen bij het instudeeren van operettes. Doch dan zat er een goed gehonoreerd pianist aan het instrument, want de heer Bosman wist met zijn stramme vingers geen weg te vinden tusschen de warreling van witte en zwarte toetsen.

De jeugdige dirigent van „Crescendo" echter voerde, gezeten achter de piano, stem voor stem in den strijd en alle zangers en zangsters voelden zich als 't ware van hun partij doorvloeien, terwijl ze er vroeger op hadden moeten blokken, steunend op het gemoedelijk do-re-mi.

Het bestuur van „Excelsior", dat heimelijk de stille hoop gekoesterd had, „Crescendo" hetzelfde voorjaar geen uitvoering te zien geven, maakte zich daarover geen illusies meer. Hun eenige troost was, den datum der uitvoering van hun koor zóó te stellen, dat de zustervereeniging er het meeste nadeel van ondervond.

En de heer Bosman bouwde bovendien op de kranten, die al zoo lang op zijn eigen instigatie het succes verkondigden van zijn alom gewaardeerd directeurschap. Hij verwachtte met gerechtvaardigde zekerheid, dat hij in de provinciale pers een heel wat beter figuur zou maken dan zijn collega van „Crescendo".

Doch Dijkstra had niet den moed zijn beroepsgenoot te weigeren, wat hij zijn chef toestond. Alleen eischte hij, dat Verheul zèlf de beschouwingen over de uitvoering van „Crescendo" zou verzenden en posten, opdat hij formeel vrij uit ging....

Toen iedereen, al of niet onder invloed van de provinciale pers, al of niet door bloedverwantschap of belangen bij de worsteling betrokken, zich zelf bekennen moest, dat „Crescendo" een minstens even mooie uitvoering had gegeven als „Excelsior", ook al had de jonge vereeniging niet, zooals gebruikelijk was te doen, een operette ingestudeerd, — toen begreep het bestuur van het oudste koor; dat het tot maatregelen zou moeten overgaan....

Doch de gansche zomer lag open, om te beraadslagen en op het scherpst te zinnen naar uitkomst.

* * *

In September, na een glorieuzen zomer, waarin de Vaartwijkers veete en verschil gretig hadden op zij gezet, om zich te ongestoorder over te geven aan den jachtenden arbeid op weiden en akkerlanden, een zomer die met ruimen oogst en stijgende marktprijzen zelfs de meest verstokte en boosaardige harten tot weeke was had gekneed, — begon „Excelsior" het eerst met de repetities. Onmiddellijk na den eersten kooravond waaiden de geruchten als zwermen schichtige vogels over het dorp. Meester Bosman trad in school weer zelf-overtuigd tegen Otto Verheul op, wat in lang niet gebeurd was, en de jonge onderwijzer speurde in zijn oogen zelfs het aanlichten van een zekere triomf.

Aan den avondmaaltijd werd het raadsel van des heeren Bosman's zelfbewuste oogen opgelost.

De meisjes Oordman, thuiskomend van een theevisite, waarop ingetogen was gehandwerkt maar onbehoorlijk veel gebabbeld, kwamen ietwat terneergeslagen thuis met het geheim van „Excelsior"'s aanstaand succes. Ze deden zelfs wat spijtig tegen den onderwijzer, alsof hij helpen kon, dat zij met een onaangename tijding thuis kwamen.

Katrien, de jongste, was het meest familiaar geworden en zij viel direct uit:

— Jessus, datte wai deer ook niet an 'docht hewwe. Meester, dat had nou echt eres op jouw weg 'lege! Nou benne „Excelsior" uns veur!

— Wat is er aan de hand?

— Och, kwam Neel grof, — „Excelsior" wil ons een hak zette, aêrs niet! Ken je ommers verwachte!

— Wàt dan toch?

Katrien liet echter de boventoon in het gesprek niet glippen en was haastig haar zuster voor.

— Nou, je wete dat Trien Kis en Ma Tervuur miskien bai ons zouwe komme. Deer hewwe ze op „Excelsior" lucht van 'had en nou hewwe ze vast'steld, dat op repetitie de jonges segaere kraige en de maide sukkelaed. Berghuis wou bier voor de jonges, maar meester Bosman mende, dat deer de stemme van bedierve. Afain, het trekt natuurluk bar en we magge wel es prakkezeere over ook zoo iets. Aers loope ze compleet over nae „Excelsior"

— De jonges veural! snibde

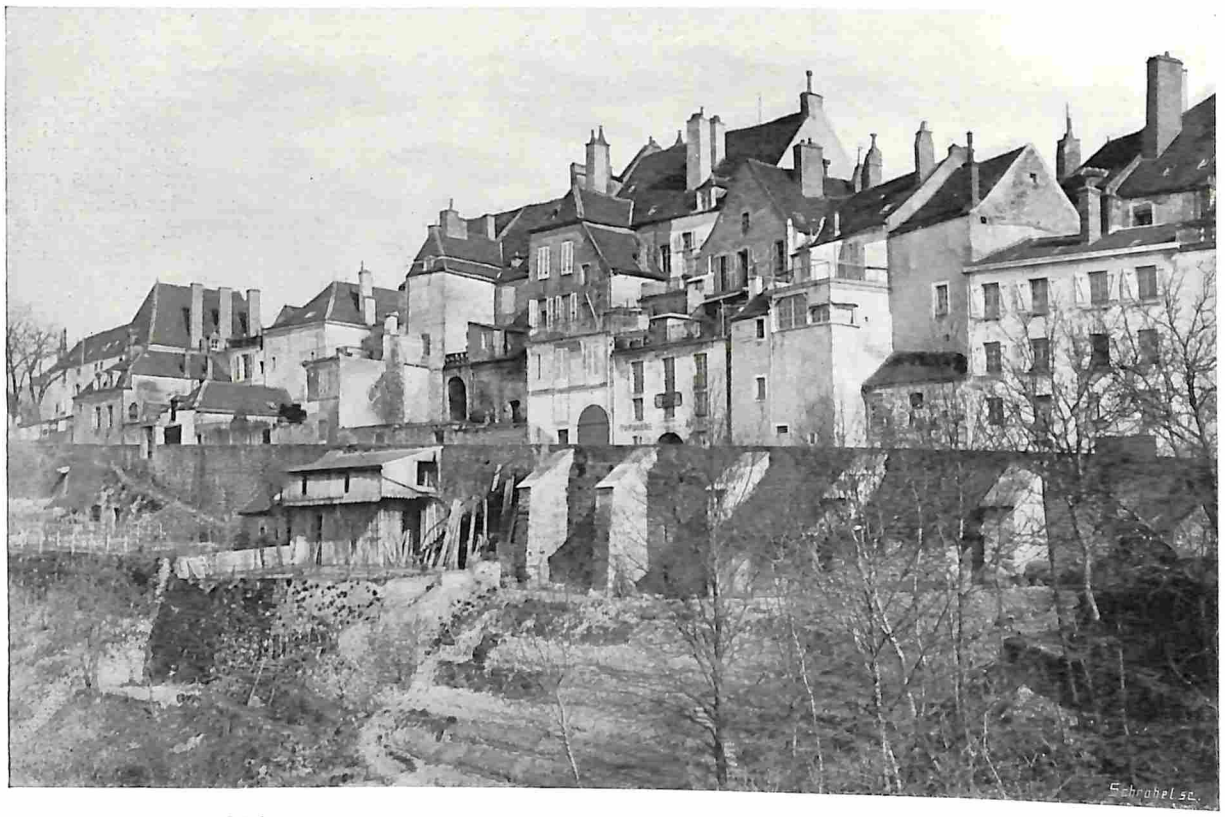

Foto Aug. F. W. Vogt. *BIJ DE MUREN VAN SEMUR.*

Neel, die weinig de haar schaars hulde betoonende Vaartwijker jongelingschap kon zetten. — Louw Vries ze maidje is nog altaid op Bosman's zang en veur 'n paer segaere laet ie ons miskien in de steek.

— Dat màg niet! viel Otto nogal heftig in. — 't Is waarachtig de eenige goeie tenor die ik heb!

— Nô, en Piet Klomp dan! kwam Katrien een beetje stekelig.

De onderwijzer wilde met een enkel woord haar terechtwijzen, maar hij herinnerde zich vaag een verholen amourette tusschen Piet Klomp en Katrien Oordman, en hij suste met het bewonderenswaardig talent van schipperen en omzeilen, dat langzamerhand in hem was ontbloeid:

— Zeker, Piet Klomp heeft een bizonder melodieuze stem, maar een beetje gevoileerd. In zijn mezza-voce is zelfs iets warms en innigs, maar 't is geen groote stem!

Katrien luisterde altijd met devoot ontzag als hij technische termen welig om zich heen strooide en zij was dan al bij voorbaat geneigd haar verzet onmiddellijk prijs te geven.

— Jae, Louw Vries motte we natuurluk vàst zien te houwe! wist ze zich in te binden.

— Maar hoe, maar hoe! vroeg quasi-wanhopig Otto, hen allen met zijn kluchtige ontsteltenis vermakend.

— Geef jai den ook potjes bier en segaere! adviseerde ongevraagd, tusschen twee haastig versmakte happen in, Oordman. — Da's een trekplaiste, g'loof main. Den ken je main ook op 't zang kraige.

Moeder en dochters schenen, bij uitzondering, dit keer het vaderlijk advies nog zoo vreemd niet te vinden, maar de onderwijzer-dirigent besliste:

— Nee, nee, geen stembederverij hoor. Dan kunnen we onze matjes wel oprollen. En we moeten juist „Excelsior" de loef afsteken door edeler zang, beschaafder geluid, enz. Wat geeft een lid meer, als er beroerd gezongen wordt! Laat mij maar es zoeken, ik zie nog wel een uitweg

— Hè, meester, je wete iets! kreet Katrien gretig.

— Misschien wel!

— Toe zeg het den!

— Nee, hoor, jullie moet even goed wachten tot de volgende repetitie als de anderen.

— Hè wat flauw! klaagde het jongste meisje nog, maar Otto verkauwde zwijgend en onverbiddelijk zijn laatste boterhammen...

* * *

Het was een aantrekkelijke en door de toonaangevende dorpelingen zeer op prijs gestelde gewoonte in Vaartwijk, dat de onderlinge omgang van jongens en meisjes uitsluitend beperkt werd tot bals, uitvoeringen en andere feestelijke en plechtige gelegenheden. Het was geen jongeling of maagd toegestaan in het openbaar anders van hun onderlinge verstandhouding te getuigen dan door smachtende blikken of bedeesde glimlachjes. Binnenshuis werd wel eens van deze voorschriften afgeweken, maar de leiders der zangkoren hadden tot nog toe streng de hand gehouden aan de oude traditie. Het was een dierbare instelling, dat de tenoren en bassen een half uurtje naoefenden, onder voorgeven dat een soepele vrouwenstem zich gemakkelijker boog naar de schakeeringen der melodie.

Zoo was een ongezochte en niemand opvallende gelegenheid geschapen, om de jonge dochteren te vrijwaren voor het ongeoorloofd geleide der jonge knapen. Over den donkeren dijk liepen zij getroost in druk kwetterende groepjes, maar er waren velen, die, onopzettelijk, een vriendin of kennis wegbrachten, om te keeren naar huis tegen den tijd dat de booze knapen losbraken uit het repetitie-lokaal.

De eerstvolgende repetitieavond betuigde Otto Verheul telkens in bloemrijke bewoordingen den bassen en tenoren van „Crescendo" zijn bizondere tevredenheid over hun prestaties. De ijverige zangers waren zich van kwaad noch goed bewust en aanvaardden eenigszins verlegen, maar dankbaar, de loftuitingen van hun aanvoerder. Het kon iedereen duidelijk zijn, dat na zooveel prijzende bemoediging de mannelijke Crescendianen hun aparten oefeningstijd wel konden missen, en zonder eenig opvallend ritueel sloot Otto de avond met een ensemble-nummer. Hij legde zijn staf neer en maakte zich gereed te vertrekken.

Er was niemand, die een gegronde reden voor protest kon vinden; uit een soort convenance bleven de heeren nog wel even dralen tot de dames zouden zijn vertrokken, maar de zangsters sloegen van den weeromstuit ook aan het dralen, zoodat toch allen gelijk op den dijk stonden. Het was wel verbijsterend, zoo zonder voorbereiding zich aan een nieuwen toestand te moeten aanpassen, maar er was een algemeen milde gezindheid om zich zoo spoedig mogelijk met het fait accompli te verzoenen. En toen de stoet langzaam uiteenbrokkelde, meest in troepjes van twee, was de gezindheid ten opzichte van meester Verheul al bizonder erkentelijk.

Als een herfststorm zoo fel en schrijnend joeg het bericht van de inbreuk op den heiligen adat door het dorp en de eerbied, het traditioneele ontzag voor den schoolmeester ontwortelde in de

Foto Aug. F. W. Vogt. TROYES. STRAATJE IN DE OUDE STAD.

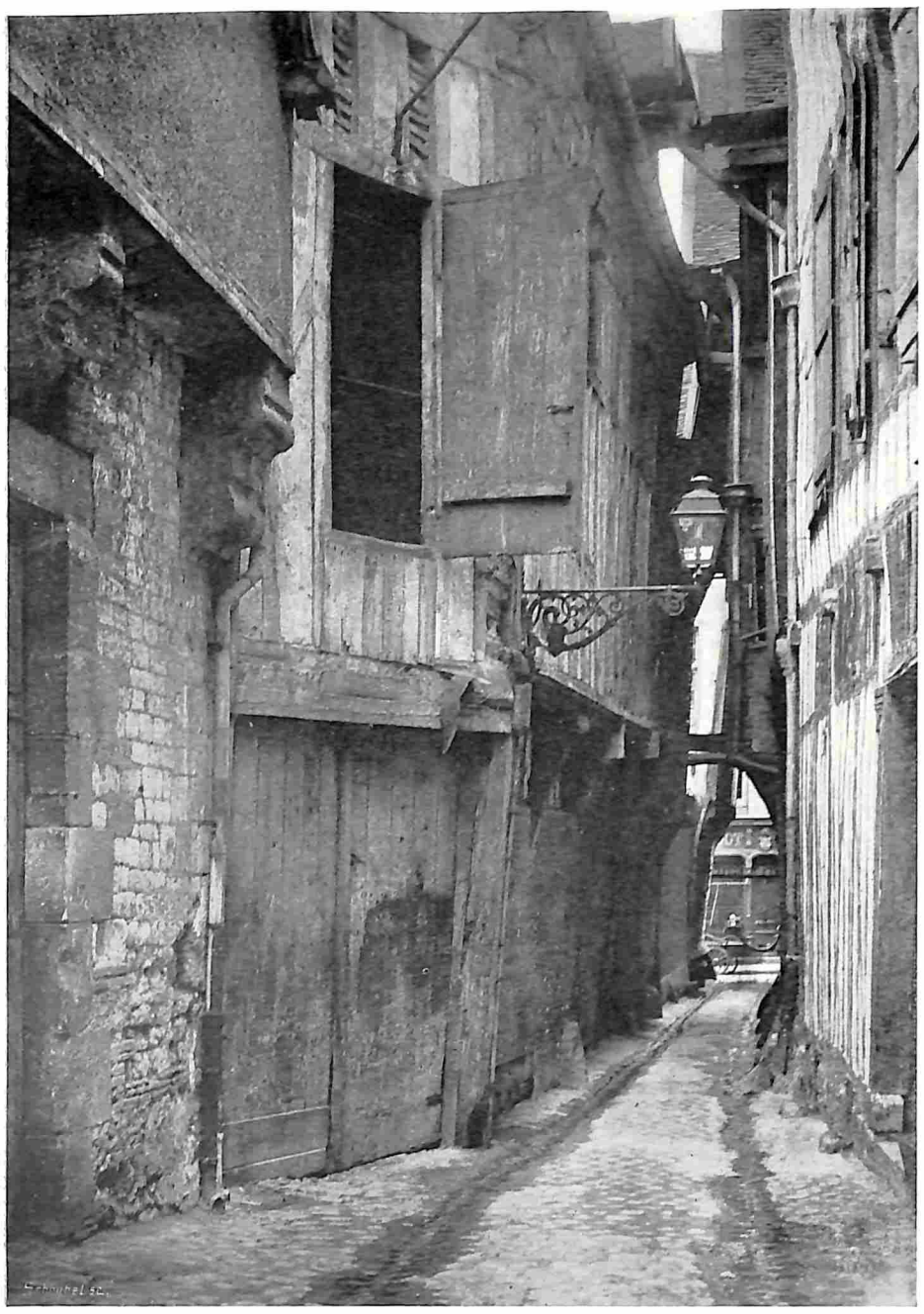

Foto Aug. F. W. Vogt. *TROYES. DE „RUELLE DES CHATS".*

de harten der meeste Vaartwijkers bij de eerste vlaag. Vooral de burgemeester, die met zorgzaamheid en vol goeden wil waakte voor het zedelijk heil zijner onderzaten, zette zich in gesprek en daad schrap tegen des onderwijzers voornemen. Bosman sloot zich direct bij hem aan, maar toen de dokter, die met den burgemeester gebrouilleerd was, hoorde van des dorpshoofds gezindheid, trok hij oogenblikkelijk en met kracht partij voor den „ondermeester". Men preste den dominee zich met het goddeloos bedrijf te bemoeien, doch hij kon niet tegen zijn boezemvriend den dokter partijkiezen en zag af van ernstig vermaan.

Dus was Vaartwijk in twee partijen verdeeld; aan den eenen kant de burgemeester, de notaris en het hoofd der school, aan den anderen kant de dokter, de dominee en de rijksontvanger. De burgemeesterspartij telde twee slagers, één bakker, één kruidenier en bijna alle veehouders, terwijl het andere leger vier bakkers, twee kruideniers, een vischhandelaar en bijna alle landbouwers telde. Er stond een ernstig krakeel uit te breken, maar toen Otto onvervaard doorging zijn koren en bassen op de repetitie-avonden zoo zijn tevredenheid te betuigen, dat van naoefenen geen sprake kòn zijn, toen de gehoorzame slachtoffers van zijn willekeur zich niet alleen niet metterdaad verzetten maar zelfs welsprekend getuigden van hun tevredenheid, besloten de ouderen met een bezwaard hart, het nog maar eens aan te zien. De getuigenissen over den nieuwen maatregel waren zelfs zóó welsprekend, dat enkele leden van „Excelsior" hun „sukkelaed en segaere" in den steek lieten en overliepen. Tot groote tevredenheid van den dirigent was onder hen ook het meisje van zijn glanzenden tenor Louw Vries....

* * *

Het antwoord van „Excelsior" kwam pas, toen ze, een week voor „Crescendo", tegen den winter hun eerste seizoensuitvoering gaven. Zij hadden zich weten te verzekeren van de medewerking van het Vaartwijker fanfare-corps, dat tusschen de zangnummers den toehoorders potpourri's en marschen in de ooren daverde en dreunde. Maar de afwisseling werd zeer geapprecieerd, vooral door verwanten en vrienden van de fanfarecorpsleden, die vrijkaartjes verkregen.

Wilde „Crescendo" niet bij het eerste samentreffen smadelijk het onderspit delven, dan moest zij zich ook van een attractie ter opluistering voorzien. Zij slaagde daar op bescheiden maar niet onvoldoende wijze in, door het mandoliene-gezelschap van den dominee te engageeren, waarmee tevens de keur van Vaartwijks intellect de zaal van „'t Raadhuis" binnentrok.

Daarna was het een tijd stil. „Excelsior" en „Crescendo" repeteerden om het hardst, maar er lekte weinig uit, waar de beide koren hun talenten zoo kwistig aan besteedden. Plotseling kwam groot nieuws boven de hoofden der Vaartwijkers ruischen, als de immense-wiekslag van een trotschen koningsarend. Het beroerde vele hoofden en harten met heftigheid om in stille ontzetting ze achter te laten.

„Excelsior" ging een opera instudeeren! Het fanfarecorps zou de orkestpartij op zich nemen!

Ofschoon spoedig bleek, dat de opera, die „Excelsior" zich voornam ter openbare uitvoering te brengen, klein was en onaanzienlijk, bleef er in de gelederen der Crescendianen, die zich niet hooger konden verheffen dan tot een operette, gedruktheid en verwarring heerschen.

Voor sommigen in het dorp was „Crescendo" door de stoute daad van „Excelsior" reeds ten doode opgeschreven, en de belangstelling in den fellen strijd tusschen de twee concurrenten nam gaandeweg af. Men wilde genadiglijk wel tot de uitvoeringen wachten, en schortte voorzichtigheidshalve zijn oordeel op, doch het was bijna ieder klaar, dat, nà het combat der uitvoeringen, hetwelk natuurlijk in een nederlaag voor „Crescendo" zou eindigen, het dorp een levenwekkende aantrekkelijkheid zou missen.

De voorjaarsuitvoering bracht inderdaad „Crescendo" een kleine, maar eervolle nederlaag, al gaf de provinciale pers de beide koren om beurten den hoogsten en meest ongebreidelden lof. Doch hoe schrikte het alreede tot rust geneigde dorp op, toen, per advertentie — een uitvinding van Otto en Dijkstra samen om de krantendirecties te winnen — „Crescendo" annonceerde, dat zij hetzelfde voorjaar in Mei nòg een uitvoering zou geven.

De belangstelling sloeg opnieuw met hooge vlammen op en van alle zijden werd „Excelsior"'s bestuur aangezet tot een even hoog als waardig antwoord. Men hunkerde naar de weerdaad van „Excelsior". Maar niet lang behoefde men te wachten. Otto Verheul vernam op een morgen

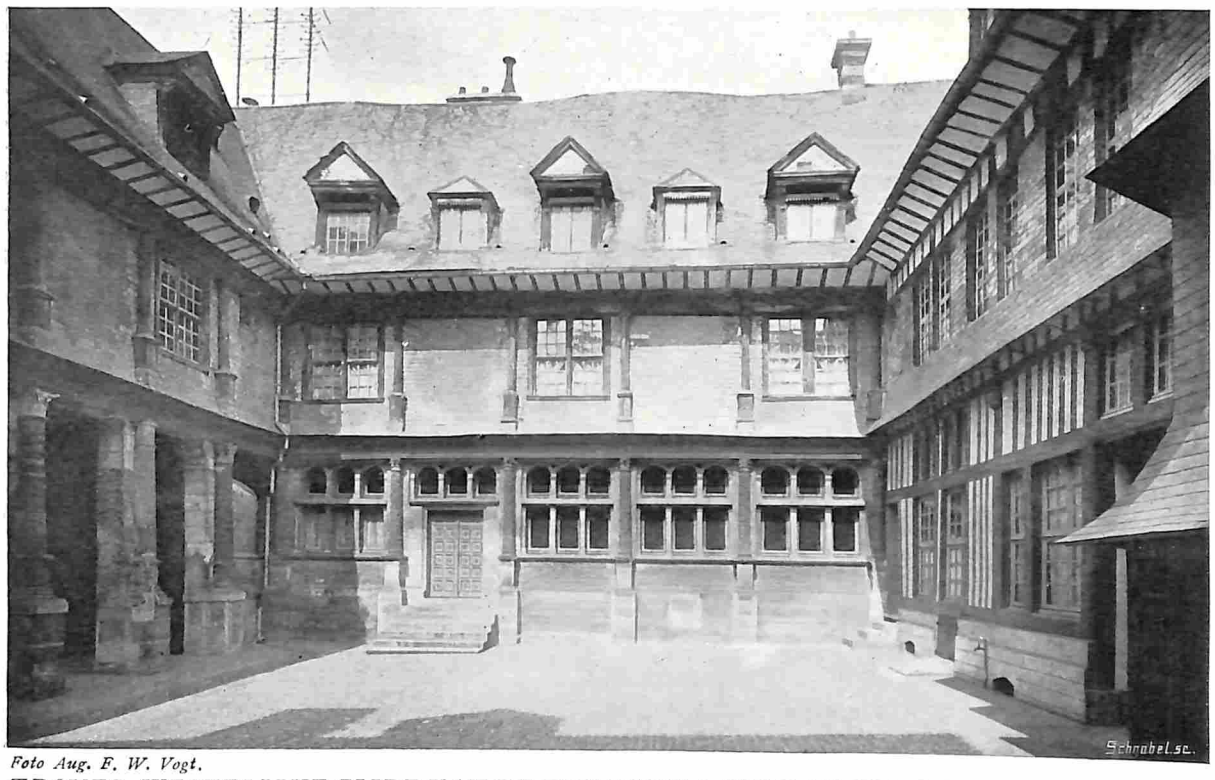

Foto Aug. F. W. Vogt.
TROYES. WESTELIJKE ZIJDE VAN DE BINNENPLAATS VAN HET HOTEL DE MAUROY.

voor schooltijd van zijn collega Dijkstra de plannen van den concurrent...

— Nou hebben ze je d'r tusschen, vrind! meesmuilde de onderwijzerjournalist.

— Hoe dat? wachtte Otto gerust af.

— Beroepsgeheim! Vanavond komt het in het Dagblad!

— Heb je 't bericht van Bosman?

— Ja!

— Hoe lang?

— Tien regels. Tienmaal drie cent.

— Krijg je van mij een bericht van vijf-en-twintig regels! Tenminste als je me nou zegt..

— Verdomd?

— Ja, beslist!

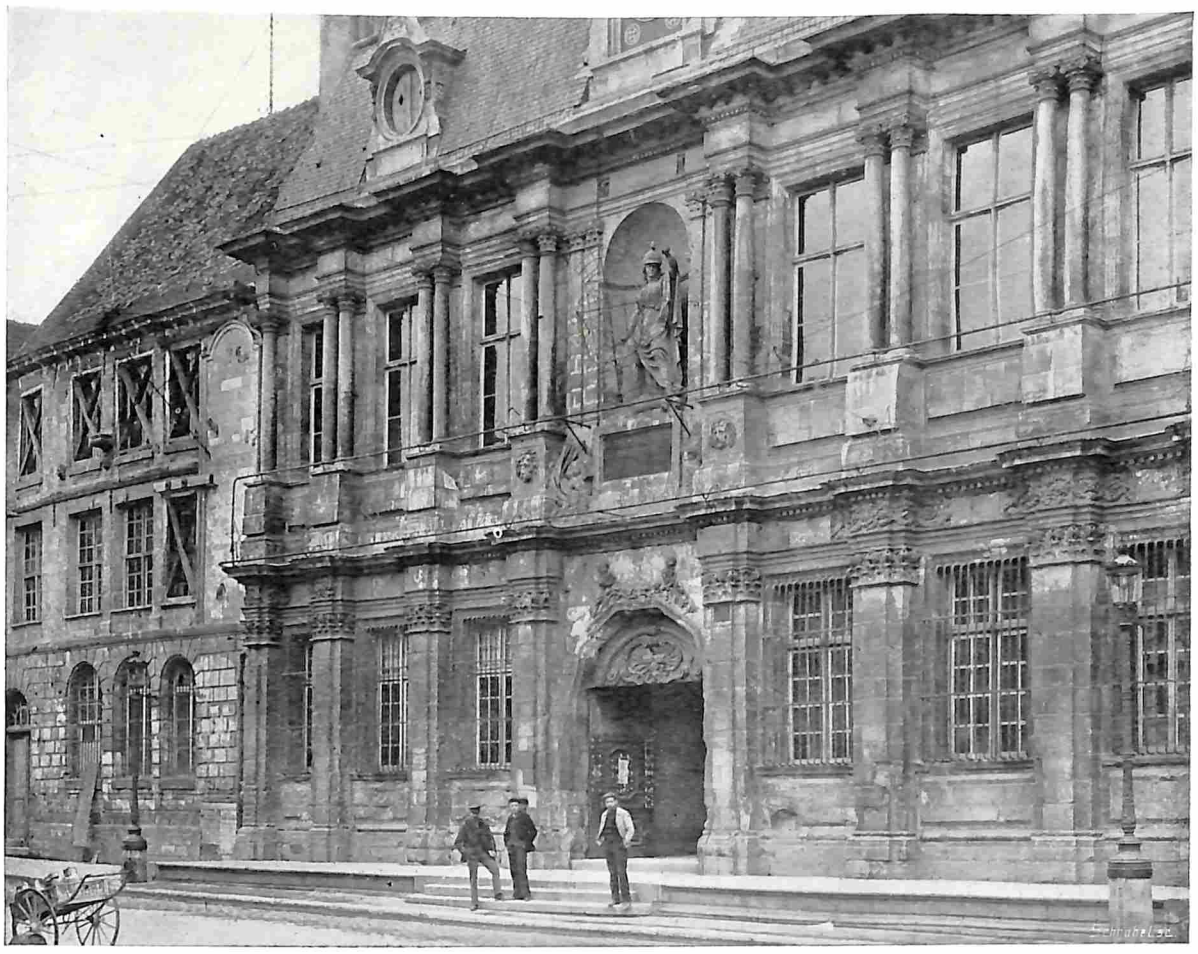

Foto Aug. F. W. Vogt. TROYES. HOOFDINGANG VAN HET STADHUIS.

— Nou, Bosman geeft òòk nog een uitvoering.

— Hm. Was te verwachten!

— Ja, maar hij geeft twee operettes. Eén voor, één na de pauze.

Otto schaterde uit in een krampachtigen lach.

— Lach je dáárom?

— In hemelsnaam schei uit. Ik lach me dood. Ha-ha!

— Ja, maar je zit er tusschen!

— Dacht je? Wacht maar gerust af. Crescendo heeft bétere plannen!

— En die zijn?

— Nee, nee, geeninterview. Dank je

— En je bericht.

— Over een maand.

— Ben jij..

— Dan zijn ze zoover met repeteeren, dat ze de operettes niet meer kunnen laten schieten Snap je!

Dijkstra snapte en een maand later, gelijk met het vijf-entwintigregelig bericht (vijf entwintig keer driecent!) verscheen in de door hem bediende kranten een zwaar geëncadreerde advertentie, waarin medegedeeld werd dat „het bekende" Vaartwijksch gemengd koor „Crescendo" in studie had genomen een befaamd oratorium, naar aanleiding van welke heuglijke gebeurtenis nog enkele medewerkende dames en heeren gevraagd werden.

Het was of een mousseerende drank opnieuw Vaartwijk aanschuimde tot opgewondenheid. Er was eerst een uitbundige vroolijkheid en verrukking om de steeds spannende nek-aan-nek-race, maar al gauw vonden enkele bezadigden het plan van „Crescendo" al te krankzinnig, zelfs de dokter en de dominee begonnen nu te twijfelen aan het inzicht en de nuchterheid van

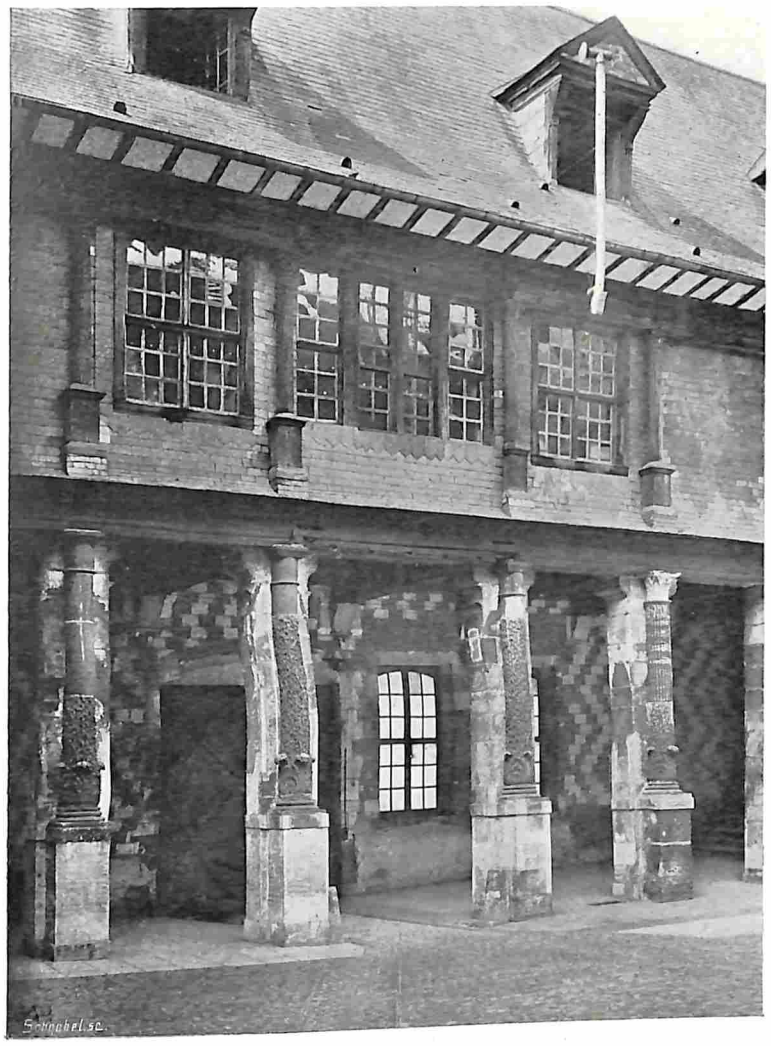

Foto Aug. F. W. Vogt. TROYES. ZUIDZIJDE VAN DE BINNENPLAATS VAN HOTEL DE MAUROY.

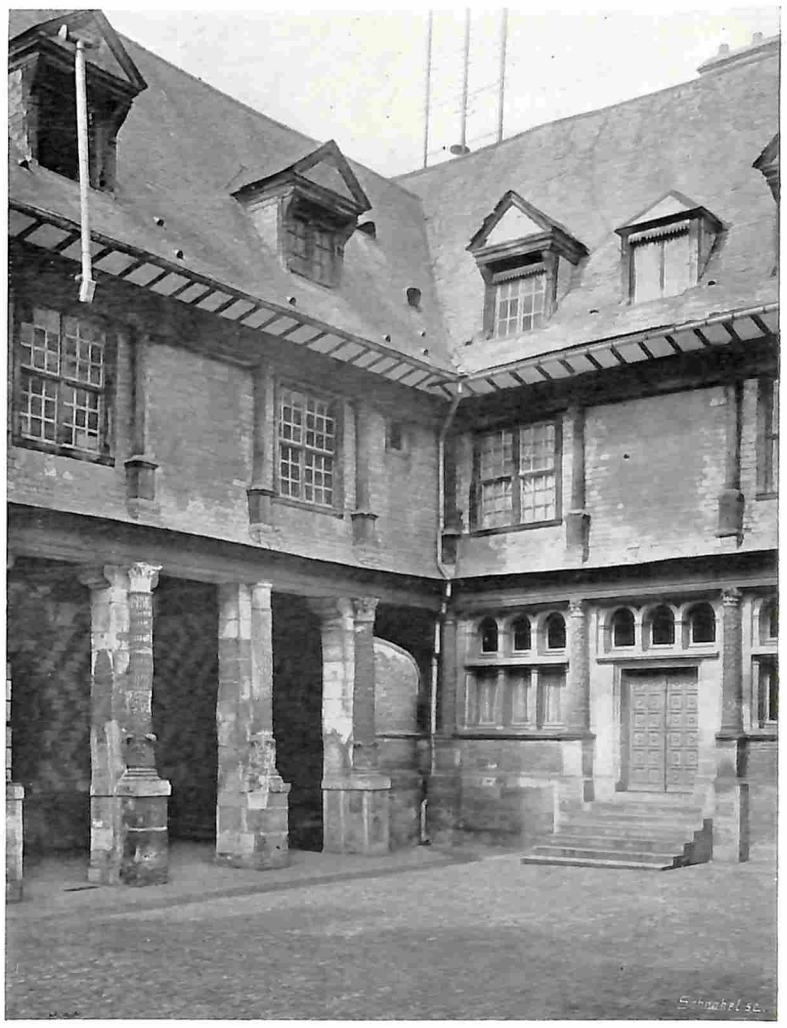

Foto Aug. F. W. Vogt. TROYES. SCHILDERACHTIG HOEKJE VAN DE BINNENPLAATS VAN HOTEL DE MAUROY.

hem wiens medestander ze noodgedwongen waren geweest.

Er ging een warme adem van muziek over het dorp. Het onderwerp van alle gesprekken was muziek, aan de open kerkdeuren werd Zondagsmorgens een boom opgezet over muziek, met het heilige plan, die na den dienst in een der café's voort te zetten. Iedereen had plotseling verstand van muziek, de bakkers en de slagers, de bode die de kwitanties voor het begrafenisfonds rondbracht, de ventster van petroleum en de veldwachter, die den onderwijzers hun salaris thuisbracht. Vaartwijk was gedrenkt van muziek, en iedereen beijverde zich, de kunst met zijn beste inzichten te dienen, met zijn warmste vermogen, zoo dit niet streed met de meening van klant, gebuur of vriend.

Doch de algemeene opinie, die uit de fel aangehitte smeltkroes van al de heftig geuite meeningen, als een trage, verstikkende damp opsteeg, was dat meester Verheul een niet te herstellen fiasco zou maken.

(Slot volgt.) HESSEL JONGSMA.

DE LIJSTERBES.

(SORBUS AUCUPARIA).

Onder onze kleine besdragende sierboomen kan de Lijsterbes op een vrij algemeene bekendheid bogen. Is 't in het algemeen bij het groote publiek met de kennis der namen van boomen en planten slechts zeer poover gesteld, de Lijsterbes, althans de gewone, maakt hierop een gunstige uitzondering.

Deze bekendheid moet in hoofdzaak op rekening gesteld worden van de groote hoeveelheid zeer in het oog vallende, hoog gekleurde bessen, waarmede de boom zich in het najaar tooit. De betrekkelijk kleine omvang van den boom maakt het mogelijk hem ook in kleine tuinen een plaatsje te geven, wat niet weinig tot zijn algemeene verspreiding en zijn bekendheid bijdraagt.

Voegen we hier nog bij, dat de boom ten opzichte van zijn stand, plaats en de grondsoort, waarin hij groeien moet, volstrekt niet veeleischend is en dat hij in sommige streken van ons land vrij veelvuldig in het wild voorkomt, dan is hiermede de oorzaak van zijn populariteit vrijwel aangegeven.

In het voorjaar siert de boom zich met tal van groote, witte, welriekende bloemschermen, die hem, ook om zijn bloemenrijkdom, een standplaats waardig maken. In Mei, wanneer de bloei plaats heeft, is echter de overvloed van bloemen aan boomen en heesters zoo groot, dat zijn bloementooi niet in staat zou zijn de algemeene aandacht op hem te vestigen. 't Zijn de bessen en

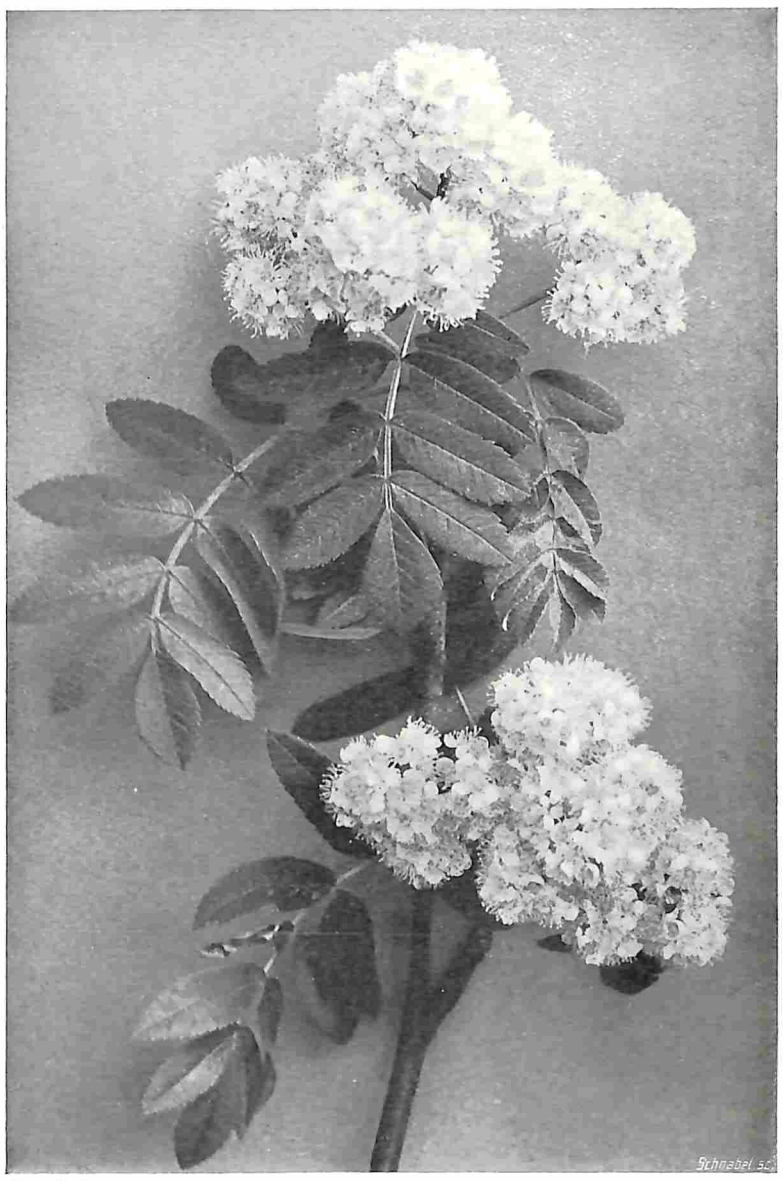

Foto R. Tepe. *LIJSTERBES, BLOEIEND.*

Foto Aug. F. W. Vogt. *TROYES. GESMEED IJZEREN HEK VOOR HET HOSPITAAL.*

het gebruik, dat van deze kan gemaakt worden, waaraan de boom zijn populariteit te danken heeft.

De Lijsterbes behoort tot de groote familie der Pomaceën (appelachtigen), waartoe ook de bekende Meidoorn behoort. Bij eenige nadere beschouwing der bessen en de vergelijking van deze met onze appelen valt deze familietrek zeer duidelijk in het oog. Appelen en ook peren, op den Lijsterbes geënt, hebben dan ook levensvatbaarheid, omgekeerd groeit de Lijsterbes geënt op den stam van een appel of een peer. Zulke entbuitensporigheden hebben echter geen praktische waarde en worden daarom dan ook als „spielerei" beschouwd.

Zooals meest alle andere boom- en heestersoorten heeft ook de lijsterbes tal van meer of minder afwijkende varieteiten, die zich behalve door de kleur en grootte der bessen, er zijn er zelfs met gele bessen, van elkander onderscheiden door den vorm der bladeren. Enkele hebben samengestelde bladeren, andere slechts enkelvoudige, onder deze zijn er waarbij de onderzijde der bladeren geheel en al wit is.

Deze laatste maken daardoor bij eenigen wind een zeer eigenaardig effect; vooral in het voorjaar, als het jonge groen der bovenzijde nog frisch en malsch is, steekt dit tegen de matwitte onderzijde zeer in het oogloopend af. Vooral de Sorbus Aria valt door deze eigenaardigheid in het oog. Er zijn er ook met geheel gele bladeren, terwijl onder de variëteiten met hangende takken (treurvariëteiten) er met bonte bladeren voorkomen.

De tamme lijsterbes (Sorbus domestica) geeft eetbare vruchten, welke, op gelijke wijze behandeld, dezelfde smaak krijgen als onze mispels en in Italie en Frankrijk worden gegeten.

De variëteit torminalis (=pijnstillend) geeft vruchten, welke tegen buikpuin kunnen worden aangewend.

De rijpe vruchten zijn voor de lijsters een ware lekkernij; alle andere bessen worden in het najaar door hen met vree gelaten, zoolang ze lijsterbessen kunnen machtig worden. Eerst als de laatste lijsterbes verdwenen is en de honger ze dwingt, worden ook andere besvruchten voor lief genomen.

Van deze voorliefde voor lijsterbessen weet de mensch partij te trekken; hij gebruikt ze als lokaas om zich van lijsters meester te maken. Duizenden van die zangers, die ons elke lente opnieuw op hunne heldere tonen vergasten, moesten hun zucht om een enkel besje te bemachtigen, met den dood bekoopen.

Het lijsteren was vroeger en is misschien hier en daar nu nog wel, evenals het vinken, een geliefkoosde tak van sport en maakte een onderdeel van het jachtvermaak uit. Behalve uit vermaak werd ook het lijstervangen als middel van bestaan uitgevoerd en waren er velen, die met het vervaardigen en uitzetten van lijsterstrikken een aardige bijverdienste wisten te verkrijgen.

De uitgaven voor materiaal ter vervaardiging der strikken als anderzins zijn gering, terwijl de toestellen zeer gemakkelijk door den vogelaar zelf kunnen worden vervaardigd.

Een wilgentakje, een z.g. teen, wordt in den vorm en ter grootte

van een triangel omgebogen en aan een der hoeken in een boom opgehangen.

Omdat de lysterbessen aan betrekkelijk lage boomen groeien, en de lijsters vogels zijn, die zich veel op, of laag bij den grond bewegen, ook hunne nesten liggen soms bijna op den grond, behoeft de strik slechts zoo hoog boven den beganen grond te worden opgehangen, dat ze zonder hulpmiddelen van den grond te bereiken is. Ook mag de strik niet tegen andere voorwerpen, b.v. een boomstam rusten, hij moet geheel vrij hangen, waardoor de vogel den indruk krijgt dat de bessen aan de omgevende takken hangen; hij moet door den strik heen kunnen zien, waardoor deze op eenigen afstand niet van de omgeving te onderscheiden is.

Aan de zijde van den driehoek tegenover de plaats, waar hij aan een tak bevestigd is, bevindt zich een klein trosje lijsterbessen, zoodanig geplaatst, dat de bessen naar het midden van den driehoek komen. Aan elk der beide andere zijden is een strik van paardehaar waarvan de lussen eveneens naar het midden gekeerd zijn. Hierdoor wordt het trosje bessen door twee zeer gemakkelijk toerijgende strikken omgeven. De hongerige vogel, belust op de verleidelijk uitziende bessen, tracht die te bemachtigen maar komt daarbij met zijn kop in een der strikken welke bij de minste beweging toerijgt en den vogel doodt.

't Spreekt bijna van zelve, dat men met dezen tak van sport slechts succes heeft, als de vogels door honger gedreven worden en zoolang er lijsterbessen aan de boomen te vinden zijn, er zich geen enkele zal laten verschalken. De bessen welke als lokaas moeten dienen, worden daarom begin October geplukt en op een koele droge plaats bewaard, vanwaar de vogelaar geregeld de strikken van het noodige aas kan voorzien.

J. C. Muijen.

IN BLOEMENDAAL'S DUINEN.

De Gaaien gaan duchtig te keer in het afgelegen duinboschje. De reinwitte berkjes tusschen de popeltjes doen er hun reeds geler en geler wordend gebladerte zachtkens ritselen in den stillen najaarswind, terwijl nu en dan een enkel blad loslaat om nauw hoorbaar neer te dwarrelen op het dichte tapijt onder de boompjes.

De grens van het boschje wordt gevormd door Duindoorns, die duizenden oranjevruchtjes dragen. Het duurt niet lang, of uit het noordwesten komt eene bende vogels aanstuiven, recht op die heestertjes aan. Met veel lawaai strijken ze er in neder, zich volschrokkend aan de vleezige bessen, allemaal jonge Spreeuwen, nog dofbruin van kleur. De een is al monterder dan de ander. Steeds vliegen ze woest door de heestertjes heen, hier rukkend, daar trekkend en als ze straks onder luid gejoel verder zijn getrokken, dan blijkt eerst hoedanig ze hebben huisgehouden. Zijn ze weg dan komt er een nieuw troepje opdagen, een kleine twintig, daarna komen er nog enkelen aankoersen en ten laatste nog één, een nakomertje, die zonder veel hilariteit door de anderen wordt begroet. Zoo gaat het den geheelen najaarsdag maar door. Nu eens tien, dan wel vijftig of meer en het is eigenlijk niet te verwonderen, dat zulk een Duindoornhaag spoedig geheel is leeggeplunderd. Met de Lijsterbessen gaat het evenzoo. Die zijn allang van hun vruchten beroofd. Nauwelijks zijn de roode appeltjes goed rijp geworden of bij tientallen komen de Merels en Zanglijsters aanzetten en binnen enkele dagen is er geen besje meer te vinden. Beter is het gegaan met de vruchten van het Kardinaalshoedje en de Geldersche Roos. Eerstgenoemde heeft zich in vuur en vlam gezet. Het is een oplaaiende roode gloed, die je tegenstraalt van de heesters. De bladeren en de vruchtdoozen, alles is even mooi en vurig gekleurd. Ook de Geldersche Roos heeft zich getooid. De dikke, gladde vruchten zijn mooi donkerrood, terwijl ook het blad een heerlijke herfsttint begint te krijgen. Het zal echter wel niet lang duren, of de montere vogels zullen elkaar ook die bessen betwisten.

Ondertusschen is van het naastbijzijnde boschje speelsch een klein troepje Pimpeltjes komen aanzetten. Met fijne stemmetjes roepen ze elkaar toe, terwijl ze door de takken heenbuitelen. Echt montere vogeltjes zijn het toch en je staat je er nog in te verdiepen, wat een vroolijk leventje ze toch wel leiden, als ze één voor één de vlucht hebben genomen en misschien nu weer in een boschje, een halven kilometer verder, aan het dartelen zijn. Je krijgt zoo van alles te zien in den trektijd, maar meestal blijven ze toch niet lang op een plaats. Soms gebeurt het wel eens, dat ze enkele dagen in de buurt blijven ronddwalen, maar opeens zijn ze dan weer verdwenen. De Roodborstjes doen het op dezelfde manier. Dagen lang kan het gebeuren, dat je er geen één te zien krijgt, terwijl het enkele dagen later in het duin weer krioelt. Eigenlijk ken ik geen joliger vogels dan de Roodborstjes. Altijd kan je er wel enkelen te zien krijgen. In 't voorjaar zitten ze hun teenen te warmen aan de roode berkenroeden, 's zomers kan je niet in 't duin vertoeven of je ziet ze. Nu in den herfst gaat het nog het best, als ze bij troepjes bij elkaar blijven, maar ook heb ik er in December nog wel eens een betrapt in een stil duinboschje bij Wassenaar of een kaal wilgenboschje op Texel.

Heel bescheiden van aard zijn de Fitisjes, waarvan een drietal opeens in ons boschje neerstrijkt. Ze doen erg beweeglijk en schijnen nog al ongeduldig te zijn. Het duurt niet lang, of ze zijn meteen weer weg. Dan kan je het beter treffen met de Vinken en Koolmeezen. In joepende vaart gaan ze van boschje tot boschje en als er veel te halen valt, wil het wel eens gebeuren, dat ze een geheelen dag in den omtrek blijven. Den volgenden dag zijn ze met de noorderzon verdwenen. De Gaaien hebben intusschen het actieve leven vaarwel gezegd om zich aan de bespiegeling te gaan wijden. Geen enkele doet zich meer hooren en met uitzondering van enkele Houtduiven, die zachtkens zitten te koeren, is het volmaakt stil. Maar als je straks den hoek van het boschje nadert, waar ze zich hebben samengetrokken, dan begint het gekrijsch opnieuw en dat duurt voort, totdat je goed en wel uit het gezicht bent.

Bij de vlierstruiken valt er nu ook wat te beleven. De heesters zitten nu vol lekkere zwarte besjes die zonder al te veel enthousiasme in het voorbijgaan worden gegeten door Roodborstjes, Vinken, Tjiftjafjes, Roodstaartjes en Grasmusschen. Je kan dan ook niet beter doen, dan in een beschut hoekje op den loer te gaan liggen met den kijker vlak bij de hand. Eerst komt er een troepje Vinken voorbij, dat even in de heesters neervalt. Enkelen steken over naar de Berberissen een eindje verder en zoo gaat de heele troep verder het duin door. Een oogenblikje staan ze dan weer verlaten, maar spoedig komen enkele Roodstaartjes eens kijken, wat er te halen valt. Het schijnt hun nog al mee te vallen. Als ze een kwartier bezig zijn geweest, vervolgen ze hun weg, nog juist bij het heengaan begroet door de Tjiftjafjes. Als ik goed tel, zijn er negen, maar ik kan er ook wel een abuis hebben, want ze zitten geen minuut stil. Ten slotte komen er nog enkele Spreeuwen wat uitrusten. Ze prijken reeds in hun herfstkleed en als ze hun buikje te goed hebben gedaan, gaan ze op een hek warempel zitten zwatelen, daarbij de vlerkjes klappend alsof het lente ware.

Nu en dan zie je nog een Akkerleeuwerik opstijgen uit de dichte kruipwilgen, waar bezijden de Salomonszegels met groene bessen prijken. Maar veel gezang wordt er niet bij vernomen, 't is een verwaterd nazangetje van den zomer.

In de dennenbosschen is het nu lekker warm; veel lekkerder dan in het open duin en daarom gaan we daar ook nog eventjes

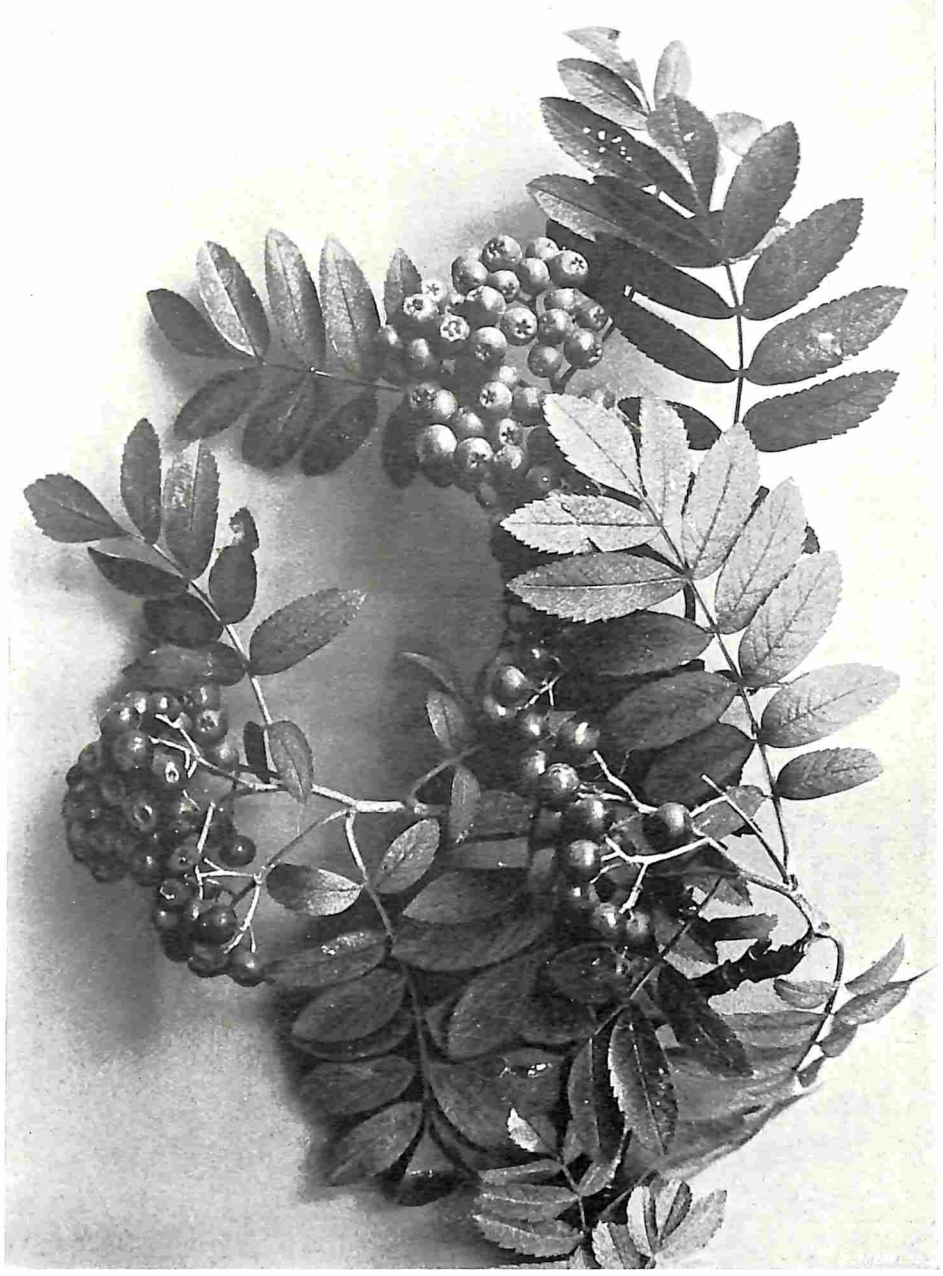

Foto R. Tepe.

LIJSTERBES, VRUCHTDRAGEND.

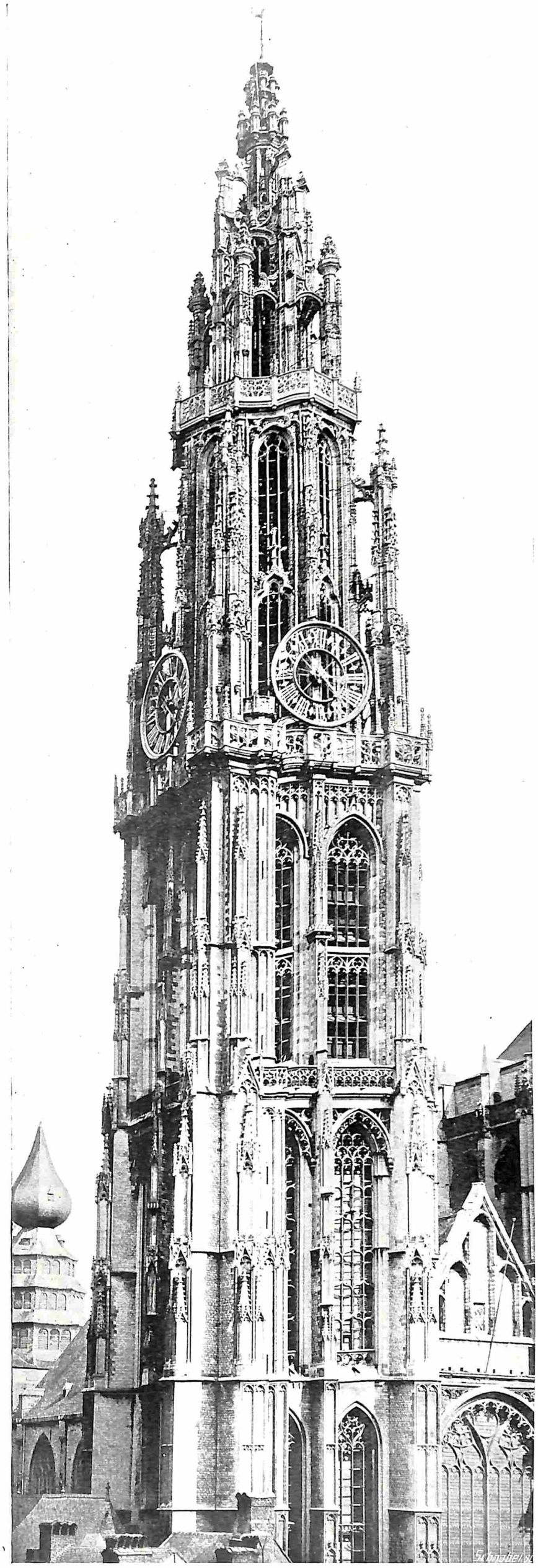

DE TOREN DER O. L. VROUWEKERK TE ANTWERPEN, EEN DER BIJ DE BELEGERING EN BESCHIETING DER STAD MEEST BEDREIGDE FRAAIE MONUMENTEN.

een kijkje nemen. Een Groene Specht is zoo verdiept in z'n bezigheden, dat hij onze nadering niet eens bemerkt en hij dan ook niet direct de vlucht neemt. Van uit de groene dennennaalden klinken weer vroolijke vogelgeluidjes. Zwarte Meesjes en Zwartkoppen doen er hun heldere toontjes hooren, terwijl een Goudhaantje voorzichtig achter een dennenappel zit te gluren. Een Groote Bonte Specht zit tegen een dorren boomtak te trommelen, dat het een aard heeft.

Van den morgen tot den avond eene levendige vogelbedrijvigheid. Grootere en kleinere troepjes trekken voorbij. Nu eens blijven er wat achter, dan weer wordt binnen korten tijd de reis vervolgd. Telkens en telkens komen nieuwe benden aanzetten en hoor ik velerlei vogelstemmetjes. Van wie ze wel komen?

J. A. M. BOER.

De toren der O.L. Vrouwekerk te Antwerpen.

Als er iets bedreigd wordt met vernieling in de Scheldestad, dan zeker wel de ranke, 122 M. hooge Noorder-toren van België's mooiste en grootste gothische kerk, de O. L. Vrouwekerk. Met den bouw er van werd in 1422 begonnen, naar het ontwerp van Pieter Appelmans, die in 1434 stierf. Na zijn dood werden de plannen gewijzigd en werd de toren een verdieping lager opgetrokken dan oorspronkelijk de bedoeling was geweest. In 1518 was de toren grootendeels gereed, al schijnt er in den loop der 16e eeuw nog een en ander aan verfraaid te zijn. De Zuider-toren is sedert 1474 onvoltooid gebleven.

Moge dit steenen kantwerk, met zijn helder klokkenspel, een der schoonste der vele fiere hooge torens van het Vlaamsche land, ongeschonden te midden van het strijdgewoel blijven oprijzen, en blijven spreken en zingen van de weelde, den trots en den kunstzin van de aloude Nederlandsche stad aan de Schelde.

DE WET DER WOUDEN.

(Vervolg van blz. 487.)

HOOFDSTUK IX.

OVER HET SNEEUWSPOOR.

Den volgenden morgen vroeg waren de honden reeds aangespannen, ongeduldig om te vertrekken. Niettegenstaande de vertoogen van Shane en Pierre volhardde Kitty bij haar voornemen te willen loopen. Toen zij de zuivere vorstlucht intrad, zag haar geoefend oog dadelijk, dat de lading zoo opgestapeld was, dat ze een gemakkelijk zitje bood voor een passagier, en dadelijk kwam er een vastberaden trek om haar mond, en bukte zij zich, om de riemen van haar sneeuwschoenen vast te binden.

De zon was nog niet op, toen de tocht reeds werd aangevangen temidden van veel vaarwelgeroep en gewuif van handen. Pierre en de honden gingen voorop, Shane volgde achter de slee, terwijl de manier, waarop Kitty op haar nieuwe sneeuwschoenen achter hem aankwam, de bewonderende groep bewees, hoe ervaren ze was op het sneeuwspoor.

De avond vond hen aan de monding van de Little Porcupine, met ruim een derde van den geheelen afstand achter zich. Dien nacht kampeerden ze in de oude, verlaten keet van kamp nr Negen, waar de gebarsten en roestige kachel een vroolijke en rookachtige warmte uitstraalde. Toen de zon over de met zwaar pijnhout bezette heuvels heenkwam, waren ze reeds een heel eind op weg.

Ze hadden een gemakkelijken weg, want de honden hielden het natuurlijke spoor, dat de rivier hen wees. De sneeuw was zoo vlak dat de slee er slechts heel enkel hier en daar doorheen sneed, en, daar er aan weerszijden een harde korst was, was het slechts een kwestie van eenige minuten hem er weer uit te werken. Tegen den middag zag Kitty hoe Pierre een paar maal de lucht opsnoof, en tijdens de halte voor het middagmaal zag zij hem in een ernstig gesprek gewikkeld met Shane.

Zij keken onderzoekend naar de lucht en praatten op gedempten toon met elkaar. Het ergerde haar, dat haar man zijn ongerustheid trachtte te verbergen achter een masker van vroolijkheid. Ook zij was een kind uit het noorden en kon óók van te voren reeds voelen dat er sneeuw op komst was.

„Shane, ben ik dan zoo'n chechako dat je bang bent me te vertellen, dat we sneeuw krijgen? Bah! Ik heb 't al wel twee uur geweten".

„Misschien komt 't niet eens, en als 't wèl komt, zal 't maar 'n kleintje zijn, dat over een uurtje weer over is".

„Nou lieg je, Shane Kennedy! Je weet heel goed, dat we sneeuw krijgen, en goed wat ook. Het ziet er heelemaal niet naar een klein buitje uit — en dat weet je heel goed. Tegen morgenochtend zal d'r nog 'n paar voet bovenop de korst liggen en sneeuwt 't nòg. Morgen maken we niet meer dan 'n mijl of acht, en zit de slee ieder oogenblik vast. Je kunt mij niet voor den gek houen, Shane, en dat kun je net zoo goed nou onthouden as later".

(Wordt vervolgd).

VERBETERING.

Op bladz. 469 van ons nummer van 26 Sept. l.l. is afgebeeld: *De Kloostergang te Monreale.* Ten onrechte noemde ons onderschrift het: de eerste binnenplaats van het Nationale Museum te Palermo. De afbeelding hiervan zal nu bij het slot van het artikel: „Palermo-Monreale op Sicilië" geplaatst worden.